

Souhrnná teritoriální informace:

Černá Hora

Zastupitelský úřad 2. 6. 2022 11:42

Černá Hora je druhou nejmenší zemí v regionu západního Balkánu s 13 812 km² území a populací 628 000 obyvatel. Země je sekulární parlamentní republikou s premiérem a 20-ti člennou vládou, prezidentem a jednokomorovým 81-členným parlamentem. Země je i po přestávce způsobené Covid-19 výraznou turistickou destinací s pěti národními parky, horami až do výšky 2500 m a 294 km jadranského pobřeží s turistickými středisky Boka kotorská, Budva, Bar a Ulcinj. V hlavním městě Podgorici žije téměř třetina obyvatel, zbytek území je osídlen řídece. Země má dlouhou tradici soužití různých národností a osob různého vyznání: 75 % obyvatel se hlásí k pravoslavnému vyznání, 19 % k islámu, 3 % k římsko katolickému vyznání. 45% obyvatel se označuje za ČernoHORce, 28.7 % za Srby, 8,6 % za Bosňáky a 4,9 % za Albánce. Země je od roku 2012 kandidátskou zemí EU a od roku 2017 členskou zemí NATO. Země má svou zahraniční politiku dlouhodobě 100% sladěnou se společnou zahraniční a bezpečnostní politikou EU a současná vláda usiluje o urychlení reformního přístupového procesu do EU včetně posílení právního státu a boji s korupcí a organizovaným zločinem.

Ekonomika země je nadále silně závislá na službách turistům, které představují přes 20 % HDP. Díky programu "Evropa nyní" se v roce 2022 výrazně zvýšil příjem obyvatel, když minimální mzda byla skokově zvýšena z 250 EUR na 450 EUR, tímto zvýšená spotřeba domácností by měla táhnout předpokládaný další růst ekonomiky v tomto roce, který bude ale zpomalován sankcemi proti Rusku. Země vyváží surový hliník a bauxit, elektřinu, sušenou zeleninu, léky. Hlavními obchodními partnery, kam vyváží, jsou sousední Srbsko, dále Slovinsko, Pákistán, Německo a Čína. Dováží ropné produkty, elektřinu, automobily, léky, potraviny. Hlavními dovozci jsou Srbsko, Čína, Chorvatsko, Bosna a Hercegovina a Itálie. Vláda by ráda rozšířila záběr místní ekonomiky na smart technologies a zveřejnila řadu prioritních projektů pro další budování dopravní infrastruktury.

V letošním roce má být otevřen první úsek dálnice budované Čínou od Podgorice směrem k hranicím se Srbskem.

Základní údaje	
Hlavní město	Podgorica
Počet obyvatel	628 000
Jazyk	černohorština
Náboženství	křesťanství pravoslavné
Státní zřízení	parlamentní republika
Hlava státu	prezident Milo Djukanović
Hlava vlády	premiér Dritan Abazović
Název měny	EUR
Cestování	
Časový posun	0
Kontakty ZÚ	
Velvyslanec	PhDr. Janina Hřebíčková
Ekonomický úsek	Mgr. Petra Ali Doláková
Konzulární úsek	Mgr. Petra Ali Doláková
CzechTrade	Izudin Gušmirović
Czechinvest	ne
Ekonomika	2021
Nominální HDP (mld. USD)	14,2
Hospodářský růst (%)	10,2
Inflace (%)	4,6%
Nezaměstnanost (%)	24,75%

Kapitoly a podkapitoly:

1 Základní informace o teritoriu

- 1.1 Systém vládnutí a politické tendence v zemi
- 1.2 Zahraniční politika země
- 1.3 Obyvatelstvo

2 Ekonomika

- 2.1 Základní údaje
- 2.2 Veřejné finance a státní rozpočet
- 2.3 Bankovní systém
- 2.4 Daňový systém

3 Obchod a investice

- 3.1 Obchodní vztahy
- 3.2 Přímé zahraniční investice
- 3.3 FTA a smlouvy
- 3.4 Rozvojová spolupráce
- 3.5 Perspektivní obory (MOP)

4 Kultura obchodního jednání

- 4.1 Úvod
- 4.2 Oslovení
- 4.3 Obchodní schůzka
- 4.4 Komunikace
- 4.5 Doporučení
- 4.6 Státní svátky

5 Základní podmínky pro uplatnění českého zboží na trhu

- 5.1 Vstup na trh
- 5.2 Formy a podmínky působení na trhu
- 5.3 Marketing a komunikace
- 5.4 Problematika ochrany duševního vlastnictví
- 5.5 Trh veřejných zakázek
- 5.6 Platební podmínky, platební morálka a řešení obchodních sporů
- 5.7 Víza, poplatky, specifické podmínky cestování do teritoria
- 5.8 Zaměstnávání občanů z ČR
- 5.9 Veletrhy a akce

6 Kontakty

- 6.1 Kontakty na zastupitelské úřady ČR v teritoriu
- 6.2 Praktická telefonní čísla (záchranka, policie, požárníci, infolinky, apod.)
- 6.3 Důležité internetové odkazy a kontakty

1 Základní informace o teritoriu

Podkapitoly:

[1.1 Systém vládnutí a politické tendence v zemi](#)

[1.2 Zahraniční politika země](#)

[1.3 Obyvatelstvo](#)

1.1. Systém vládnutí a politické tendence v zemi

Oficiální název: Černá Hora

Systém vládnutí: parlamentní republika

Politické tendence: Černá Hora je členskou zemí NATO a kandidátským státem EU (přístupová jednání byla zahájena v červnu 2012), vládní představitelé Černé Hory uvádějí, že země bude připravena na vstup do EU (tj. uzavře všechny kapitoly přístupových jednání) v roce 2025.

Složení vlády: předseda vlády – Dritan Abazović

místopředsedové vlády: Jovana Marović (Ministryně evropských záležitostí),

Vladimir Joković (Ministr zemědělství, lesu a vodohospodářství),

Raško Konjević (Ministr obrany),

Ervin Ibrahimović (Ministr kapitálových investic)

Generální tajemník Vlády: Boris Marić

Poradci předsedy Vlády: - Sergej Sekulović, poradce pro vnitřní politiku a politický systém

- Ivo Šoć, poradce pro právníké otázky

- Miloš Perišić, poradce pro media

- Radivoje Koprivica, poradce pro digitální media

- Đorđe Radulović, poradce pro zahraniční politiku

Ministryně ekologie, prostorového plánování a urbanismu – Ana Novaković Đurović

Ministr ekonomického rozvoje a cestovního ruchu – Goran Đurović

Ministr financí – Aleksandar Damjanović

Ministr veřejný zprávy – Marash Dukaj

Ministryně kultury a medií – Maša Vlaović

Ministr lidských a menšinových prav – Fatmir Gjeka

Ministryně vědy a technologického rozvoje – Biljana Šćepanović

Ministr spravedlnosti – Marko Kovač

Ministr školství – Miomir Vojinović

Ministr práce a sociálních záležitostí – Admir Adrović

Ministr sportu a mládeže – Vasilije Lalošević

Ministr vnitra – Filip Adžić

Ministr zdravotnictví – Dragoslav Šćekić

Ministři bez portofila: Adrijan Vuksanović i Zoran Miljanić

1.2. Zahraniční politika země

Černá Hora má spolu se všemi státy západního Balkánu perspektivu členství v EU, kterou EU opakovaně potvrdila. V říjnu 2007 podepsala s EU Dohodu o stabilizaci a přidružení, která v květnu 2010 vstoupila v platnost. Po úspěšném splnění podmínek pro liberalizaci vízového režimu se státy EU byla v prosinci 2009 zrušena vízová povinnost. Přihlášku ke členství v EU podala Černá Hora v prosinci 2008. Status kandidátské země poté získala rozhodnutím Rady na základě pozitivního posudku Evropské komise v prosinci 2010 a přístupová jednání, která byla oficiálně zahájena v červnu 2012, dále pokračují. Dne 5. června 2017 vstoupila Černá Hora do NATO.

1.3. Obyvatelstvo

Počet obyvatel: 622359

Demografické složení: Černohorci 44,98 % Srbové 28,73 % Bosňáci/Muslimové 11,96 % Albánci 4,91 % Romové 1,34 % Chorvaté 0,97 %

Náboženské složení: pravoslavní 72,07 % muslimové 19,11 % římský katolíci 3,44 % ostatní 1,24 %

1.1 Systém vládnutí a politické tendence v zemi

Černá Hora je parlamentní republikou, která vznikla pokojným oddělením od Srbska v roce 2006 na základě výsledku referenda. Postupně se posiluje její demokratický charakter, poté co po volbách v roce 2020 došlo k prvnímu výraznějšímu předání moci vládnoucí Demokratickou stranou socialistů (DPS) a k jejímu odchodu do opozice. Vláda premiéra Krivokapiće byla po rok a půl své existence kritizována za rozhodování silně pod vlivem církve a Srbska, brzy ztratila většinu v parlamentu a konečně v únoru 2022 jí byla vyjádřena nedůvěra v parlamentu. 28. 4. 2022 byla parlamentem schválena nová vláda premiéra Dritana Abazoviće (občanské hnutí URA, etnický Albánc), která má 20 členů, z toho 4 ženy. Je široce inkluzivní, zahrnuje představitele srbských stran, etnických menšin i stranu černohorskou. Funguje jako menšinová s podporou největší opoziční strany DPS prezidenta Djukanoviće. Mezi jejími prioritami stojí na prvním místě pokračování evropského integračního procesu a ekonomický rozvoj. Mandát vlády je stanoven na jeden rok, pak mají proběhnout parlamentní volby. V příštím roce na jaře se mají konat také další přímé volby prezidenta.

Země má jednokomorový parlament s 81 poslanci, zastoupení žen je 24%. Ústava Černou Horu definuje jako občanskou, demokratickou, ekologickou a sociálně spravedlivou zemi založenou na právním státě. Zakotvuje oddělení církve od státu.

Země je pod silným vlivem Srbské pravoslavné církve (SPC) která funguje jako prostředník vlivu Srbska a Ruska a brzdí demokratizační a společenské reformy. Hlásí se k ní přes 70 % populace a disponuje velkými finančními zdroji. Zároveň se dlouhodobě přes 70 % populace vyslovuje pro vstup do EU. Média v zemi jsou rovněž pod silným zahraničním vlivem, vysílá zde celá řada dezinformačních ruských médií a sledují se zde také srbská média, včetně bulvárních. U každého citlivějšího politického momentu se veřejné mínění a dění v zemi snaží ovlivnit dezinformační kampaň těchto médií prosazující ruský a srbský vliv a usilující o destabilizaci země.

Vláda premiéra Abazoviće je vnímána jako příležitost pokračovat v cestě do EU, v omezování korupce a organizovaného zločinu, v posilování právního státu a zprůhledňování investičního prostředí v zemi.

Složení vlády:

- 1) místopředsdkyně vlády pro zahraniční politiku, evropskou integraci a regionální spolupráci a ministryně pro evropské záležitosti Jovana Marović
- 2) místopředseda vlády pro ekonomický systém a zemědělství, lesnictví a vodohospodářství, Vladimír Joković
- 3) místopředseda vlády pro politický systém a vnitřní politiku a ministr obrany Raško Konjević
- 4) místopředseda vlády pro regionální rozvoj a ministr kapitálových investic Ervin Ibrahimović
- 5) ministr spravedlnosti Marko Kovać
- 6) ministr vnitra Filip Adžić
- 7) ministr financí Aleksandar Damjanović
- 8) ministr zahraničí Ranko Krivokapić
- 9) ministr ekonomického rozvoje a turismu Goran Djurović
- 10) ministr sportu a mládeže Vasilije Lalošević
- 11) ministr veřejné správy Maraš Dukaj
- 12) ministr práce a sociální péče Admir Adrović
- 13) ministr vzdělávání Miomir Mijo Vojinović
- 14) ministr zdravotnictví Dragoslav Šćekić
- 15) ministryně kultury a médií Maša Vlaović
- 16) ministryně ekologie, prostorového plánování a urbanismu Ana Novaković Djurović
- 17) ministr lidských práv a práv menšin Fatmir Djeka

18) ministryně vědy a technologického rozvoje Biljana Šćepanović

19) ministr bez portfeje Zoran Miljanić

20) ministr bez portfeje Adrijan Vuksanović

1.2 Zahraniční politika země

Černá Hora je od roku 2012 kandidátskou zemí EU a od roku 2017 je členskou zemí NATO. Její zahraniční politika je 100% sladěná se společnou zahraniční a bezpečnostní politikou EU. Buduje dlouhodobě dobré vztahy se všemi svými sousedy. Komplikovanější je pouze její vztah se sousedním Srbskem, které ji ovlivňuje ekonomicky, politicky a také prostřednictvím Srbské pravoslavné církve, která zprostředkovává vliv Srbska a Ruska v regionu. Po ruské agresi na Ukrajinu v únoru 2022 země jednoznačně odsoudila tento krok a po několika týdnech se dokázala přidat i k sankcím EU proti RU, včetně uzavření vzdušného prostoru pro ruská letadla, zmrazení ruského majetku a zákazu dezinformačních ruských médií RT a Sputnik.

Na mezinárodní úrovni Černá Hora přispívá ke stabilitě a bezpečnosti svou účastí v celé řadě regionálních organizací a iniciativ, je součástí CEFTA, Berlínského procesu, aktivně se účastní práce mechanismů OSN pro lidská práva, je členskou zemí Rady OSN pro lidská práva, účastní se Univerzálního periodického přezkumu stavu lidských práv a je smluvní stranou základních lidskoprávních úmluv OSN. Je také smluvní stranou Úmluvy Rady Evropy o prevenci a boji proti násilí na ženách a domácímu násilí.

1.3 Obyvatelstvo

Černá Hora je druhou nejmenší zemí v regionu západního Balkánu s 13 812 km² území a populací 628 000 obyvatel. V hlavním městě Podgorici žije téměř třetina obyvatel, zbytek území je osídlen řídko. Země má dlouhou tradici soužití různých národností a osob různého vyznání:

75 % obyvatel se hlásí k pravoslavnému vyznání,

19 % k islámu,

3% k římsko-katolickému vyznání,

45% obyvatel se označuje za Černohorce,

28.7 % za Srby,

8,6 % za Bosňáky a

4,9 % za Albánce.

20 % obyvatel žije pod hranicí chudoby. V roce 2019 byla chudobou ohrožena třetina dětí. Míra zaměstnanosti je průměrně 43,8 % (před pandemií 47,4 %), pro ženy 37,9 % a pro muže 50,0 %, pro mládež 19,8 %. V zemi přetrvávají negativní genderové stereotypy, vysoká je míra domácího násilí a násilí na ženách a dětech. Nízká je míra vlastnictví nemovitostí ženami a přetrvává tradice vynechávání žen z dědictví ve prospěch jejich mužských příbuzných. Nízká je míra samostatné ekonomické činnosti žen a míra jejich zaměstnanosti. Velkou roli v zemi hraje sezónní zaměstnávání v turistických službách.

2 Ekonomika

Podkapitoly:

- 1 2.1 Základní údaje
- 1 2.2 Veřejné finance a státní rozpočet
- 1 2.3 Bankovní systém
- 1 2.4 Daňový systém

2.1. Základní údaje

Ekonomickou situaci země charakterizuje zvýšení přímých zahraničních investic, o 18,1 % za rok 2021 v porovnání s rokem 2020. Celkové příjmy z turismu v prvních 3 kvartálech 2021 přesáhly 700 mil. eur. Významnou roli měly i rekordní statní příjmy který celkové činili 1,9 mld.€. Na jaře 2021 se Černá Hora obrátila na Evropskou unii s prosbou o pomoc při vyrovnání téměř miliardového (USD) dluhu, který má Černá Hora vůči Číně kvůli stavbě dálnice. Černohorští experti i vládní představitelé poukázali v souvislosti s pandemií Covid-19 na potřebu větší diverzifikace ekonomiky.

2.2. Veřejné finance a státní rozpočet

V roce 2022 pokračoval dobrý výběr příjmů z roku 2021 a téměř všechny kategorie výdajů byly realizovány v nižším objemu, než bylo plánováno. Podle výše uvedeného je rozpočtový schodek za leden a únor letošního roku nižší o 55,1 % (66,8 mil. EUR). Snížení zadlužení země (veřejný dluh k 31.12.2021 dosahoval 84,75% HDP) mělo pozitivní dopad jak na fungování země tak i celkový rozpočet, jehož deficit v roce 2022 by měl činit 268mil.€, přičemž saldo státního rozpočtu činilo -2,1 % HDP.

2.3. Bankovní systém

Navzdory četným výzvám, které pandemie koronaviru přinesla, bankovní sektor Černé Hory v roce 2021 udržel likviditu a solventnost. Bankovní sektor charakterizuje zvýšená úvěrová aktivita, vyvolaná zlepšením ekonomické aktivity v roce 2021. Trendy na kapitálovém trhu a pojistném trhu se rovněž vyvíjely stabilně díky postupnému ekonomickému ožívání ekonomiky v předchozím roce. Úroková sazba činila koncem roku 2021 5,6 %.

Hlavní komerční banky: Crnogorska komercijalna banka/ CKB- patří do OTP group, ERSTE Bank, Hipotekarna Banka, NLB Banka, Prva banka Crne Gore

2.4. Daňový systém

Daň ze zisku činí 9 %. Plátce daně ze zisku platí rovněž tzv. daň po odbití, která činí 9 % na dividendy, podíly na zisku právnické osoby, autorské honoráře, kapitálové výnosy a výnosy z pronájmu nemovitosti, které se vyplácí nerezidentní právnické osobě. Daň z úrokových výnosů činí 5 %. Zavedením programu Evropa sad! došlo ke změně struktury zdaňování příjmu fyzických osob, která teď činí 0 % na částky do 700€ brutto, 9 % na částku od 700-1000€ brutto a 15 % na částku vyšší než 1000€. Standardní DPH činí 21 % a snížená sazba je 7 %. Osvobozeny jsou služby ve veřejném zájmu, PHM pro loď (armáda, záchranná služba, mezinárodní transport), dále vývoz zboží, dodávky léků a zdravotnických prostředků, které se financují z statního fondu pro zdravotní pojištění. Sníženou 7% sazbou se zdaňují základní potravinářské výrobky léky, zdravotnické přístroje, knihy a školní pomůcky, ubytování atd. Spotřební daň se vztahují na alkohol, tabák, minerální oleje a PHM, sycené nápoje s obsahem cukru a pod. Daň z převodu nemovitosti: 3 % z tržní hodnoty nemovitosti. U převodu nových nemovitostí je daň ve výši 19 %.

2.1 Základní údaje

Ekonomika Černé Hory je výrazně závislá na dovozech a na turistice, která v roce 2019 tvořila 25 % HDP, po výrazném poklesu způsobeném výpadkem turistické sezóny v roce 2020 se v roce 2021 podařilo obnovit cestovní ruch v zemi, když čísla turistů byla srovnatelná s těmi rekordními z 2019, ovšem přijelo více turistů z regionu, kteří preferovali levnější varianty služeb. Příjmy ze sezóny se pohybovaly kolem 60 až 70 % těch před pandemií. Země i tak v roce 2021 zaznamenala hospodářský růst, který sice nenahradil plně propad z 2020, ale přece jen vedl k opatrnému optimismu pro další roky, na letošní rok se předpovídá růst HDP 4,7 %, který bude podporován útratou domácností díky projektu Evropa nyní, který vedl ke skokovému navýšení minimální mzdy z 250 EUR na 450 EUR, průměrná mzda nyní činí kolem 550 EUR. Naopak růst bude brzdit výpadek turistů z regionu postiženého ruskou agresí na Ukrajině a sankce proti RU. Program Evropa nyní zároveň vyvolává otázky o fiskální stabilitě země a rozpočtu, který byl od začátku stavěn jako deficitní. Nová vláda v 2022 chystá některé úpravy rozpočtu.

Vedle turismu spoléhá ekonomika země na zemědělství (pěstování citrusů, vinné révy a zeleniny) a částečně na průmysl (ocelářství, dřevařství a strojírenství). Vládní i mezinárodní experti hovoří o potřebě větší diverzifikace ekonomiky a jako preferované pole uvádějí oblast smart technologií a budování tzv. business inkubátorů.

Zadluženost země vzrostla na konci roku 2021 na rekordních 103,28 % HDP (zdroj údaje MF ME). nezaměstnanost se v březnu 2022 snížila na 23 %, roční inflace v dubnu 2022 se uvádí na úrovni 11,2 %, což je nejvyšší od června 2008.

Struktura ekonomiky - převažuje sektor služeb/turismu, dále zemědělství ocelářství, dřevařství a strojírenství. Země vyváží surový hliník a bauxit, elektřinu, sušenou zeleninu, léky. Hlavními obchodními partnery, kam vyváží, jsou sousední Srbsko, dále Slovinsko, Pákistán, Německo a Čína. Dováží ropné produkty, elektřinu, automobily, léky, potraviny. Hlavními dovozci jsou Srbsko, Čína, Chorvatsko, Bosna a Hercegovina a Itálie.

Tabulka z MOP + navíc platební bilance, zadluženost/HDP.

Ukazatel	2019	2020	2021	2022	2023
Růst HDP (%)	6,2	-15,5	12,4	6,4	3,4
HDP/obyv. (USD/PPP)	7 741	6 741	7 920	8 530	N/A
Inflace (%)	0,4	-0,2	2,4	9,7	2,1
Nezaměstnanost (%)	16,2	20,50	24,73	23,02	16,7
Export zboží (mld. USD)	0,5	0,3	0,4	N/A	N/A
Import zboží (mld. USD)	2,9	2,1	2,5	N/A	3,4
Saldo obchodní bilance (mld. USD)	-2,3	-1,7	-2,06	N/A	-2,6
Průmyslová produkce (% změna)	-6,2	-0,9	N/A	N/A	3,2
Populace (mil.)	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6
Konkurenceschopnost	73/141	N/A	N/A	N/A	N/A
Exportní riziko OECD	07.VII	07.VII	07.VII	N/A	N/A

Zdroj: EIU, OECD, IMD, Monstat

2.2 Veřejné finance a státní rozpočet

Na posledním zasedání parlamentu Černé Hory v roce 2021 dne 29.12. došlo ke schválení zákona o státním rozpočtu na rok 2022 a doprovodné návrhy změn zákonů, v nichž se, v rámci plánu ministra financí a sociálních věcí Spajiče „Evropa nyní,“ objevilo i výrazné skokové navýšení minimální mzdy z 250 EUR na 450 EUR měsíčně i úpravy daňového systému - zvýšení odpočitatelné částky na poplatníka na 700 EUR měsíčně, byly znovu zavedeny přídavky na děti do 18 let a schváleno zvýšení minimálního důchodu na 200 EUR. Vyplácení přídavek na děti od 7 do 18 let je ale odloženo až na říjen 2022 a zvýšení minimálního důchodu až na září 2022. Na 1. duben 2022 byla odložena výplata zvláštních dávek pro matky se třemi a více dětmi.

Zrušeny byly odvody na zdravotní pojištění zaměstnavatelů a zaměstnanců. Neprošlo opětovné navýšení DPH u stravovacích objektů, které bylo původně sníženo jako forma podpory v Covid-19. Rozpočet je deficitní, chybět v něm bude 275 milionů EUR. Parlament neschválil zavedení nové spotřební daně či zvýšení již existující daně na škodlivé výrobky, neschválil zvýšení DPH na potraviny a nápoje a také omezil vládní půjčky na financování deficitu a vytvoření fiskální rezervy v 2023 z původně plánovaných 500 milionů EUR na 70 milionů EUR.

V praxi bude rozpočet ještě více deficitní, protože některé očekávané položky na straně příjmů jsou nerealistické, jako např. příjem ze značení paliv či z nezákonně zabaveného majetku. V zemi ještě nejsou potřebné značkovače paliv, zákon o zabavení nezákonně získaného majetku dosud nebyl přijat. Z řízení byl také stažen zákon o dani z výběru hotovosti a ani předložen nebyl zákon o hazardních hrách.

Zadluženost země vzrostla na konci roku 2021 na rekordních 103,28 % HDP. Nová vláda chystá na červen 2022 do parlamentu zákon o úpravě rozpočtu, který by měl snížit deficit rozpočtu.

Veřejné finance	2021
Saldo státního rozpočtu (% HDP)	-2,1
Veřejný dluh (% HDP)	84,75
Bilance běžného účtu (mld. USD)	-0,454
Daně	2022
PO	9%
FO	9% / 11%
DPH	7% / 21%

2.3 Bankovní systém

Bankovní sektor a Centrální banka zvládly důsledky krize způsobené pandemií opatřeními zaměřenými především na fyzické osoby a také na mikro, malé a střední podniky. Zachovaná silná důvěra v bankovní systém se projevila dosažením historických maxim vkladů a likvidních aktiv bank. Jediným indikátorem zhoršení je mírný nárůst nespáčených úvěrů, schodek běžného účtu za předchozí rok činil 9,2 %. V 2021 byl zaznamenán vysoký příliv čistých přímých zahraničních investic 512 milionů EUR, neboli 11,3 % odhadovaného HDP. Zpráva o finanční stabilitě za rok 2021 konstatovala, že systémová rizika byla na konci předchozího roku mírná a na mírně nižší úrovni ve srovnání s rokem 2020, a to především vlivem ekonomického oživení. Nadále však přetrvávají další rizika, zejména fiskální, v důsledku relativně slabé mezinárodní konkurenceschopnosti domácí ekonomiky a vysoké spotřeby proti nízké akumulaci a závislosti na přílivu zahraničního kapitálu.

Komerční banky působící v zemi:

Crnogorska Komercijalna Banka a Podgorička banka a NLB Bank úspěšně dokončily svou fúzi v listopadu 2021, dnes je to výsledná integrovaná banka s největším úvěrovým a vkladovým portfoliem a největším počtem klientů. Nabízí 35 poboček a 115 bankomatů.

Erste Bank – se profiluje elektronickým bankovníctvím. V sektoru domácností počet klientů v 2021 dosáhl cca 118 tisíc. Službu elektronického bankovníctví Erste Bank využívalo v roce 2021 10,7 tisíce zákazníků, což je oproti roku 2020 nárůst o 16,4 %. Počet uživatelů služby mBanking pro fyzické osoby na konci roku 2021 byl 8 tisíc, přičemž počet účtů se zvýšil o 25,6 %.

Hipotekarna banka – je nejrychleji rostoucí černohorská banka, v roce 2021 se stala signatářem Principů odpovědného bankovníctví.

Prva Banka Crne Gore – historicky nejstarší banka v zemi založená 1901 se sítí 14 poboček a 17 přepážek ve 21 městech Černé Hory. Rovněž se hlásí ke společensky odpovědným projektům k rozvoji místní komunity a Černé Hory.

2.4 Daňový systém

Danový systém se jeví jako přehledný. Změny v zdaňování příjmu fyzických osob změněné v rámci programu Evropa sad! Možná budou podléhat dalším změnám jelikož část nové vlády usiluje o změnu tohoto programu.

Daň ze zisku činí 9 %. Plátce daně ze zisku platí rovněž tzv. daň po odbití, která činí 9 % na dividendy, podíly na zisku právnické osoby, autorské honoráře, kapitálové výnosy a výnosy z pronájmu nemovitosti, které se vyplácí nerezidentní právnické osobě. Daň z úrokových výnosů činí 5 %. Zavedením programu Evropa sad došlo ke změně struktury zdaňování příjmu fyzických osob, která teď činí 0 % na částky do 700€ brutto, 9 % na částku od 700-1000€ brutto a 15 % na částku vyšší než 1000€. Standardní DPH činí 21 % a snížená sazba je 7 %. Osвобоzeny jsou služby ve veřejném zájmu, PHM pro lodě (armáda, záchranná služba, mezinárodní transport), dále vývoz zboží, dodávky léků a zdravotnických prostředků, které se financují z státního fondu pro zdravotní pojištění. Sníženou 7% sazbou se zdaňují základní potravinářské výrobky léky, zdravotnické přístroje, knihy a školní pomůcky, ubytování atd. Spotřební daň se vztahují na alkohol, tabák, minerální oleje a PHM, sycené nápoje s obsahem cukru a pod. Daň z převodu nemovitosti: 3 % z tržní hodnoty nemovitosti. U převodu nových nemovitostí je daň ve výši 19 %.

3 Obchod a investice

Podkapitoly:

[3.1 Obchodní vztahy](#)

[3.2 Přímé zahraniční investice](#)

[3.3 FTA a smlouvy](#)

[3.4 Rozvojová spolupráce](#)

[3.5 Perspektivní obory \(MOP\)](#)

3.1. Obchodní vztahy s EU a ČR

Do EU Černá Hora vyváží především hliník, elektřinu, masové produkty. Do Černé Hory jsou ze států EU importovány především automobily, léčiva, maso, PHM. K hlavním unijním exportním partnerům Černé Hory patří Luxemburg a Slovinsko, mezi nejvýznamnější unijní importní partnery je pak Německo a Řecko. K hlavním artiklům dováženým z ČR do Černé Hory patří automobily, paliva, oleje, kotle, el. přístroje a pivo.

3.2. FTA a smlouvy

Stabilizační a asociační dohodu (SAD) podepsala Černá Hora dne 15. října 2007. Černá Hora podepsala CEFTA (Central European Free Trade Agreement) v červenci 2007. Státy EFTA podepsaly s Černou Horou Dohody o volném obchodu v Ženevě dne 14. listopadu 2011. Seznam platných mezinárodních smluv s Českou republikou v aktuální podobě je k dispozici i na webových stránkách MZV.

3.3. Rozvojová spolupráce

Z pohledu české rozvojové pomoci Černé Hora nepatří mezi prioritní země. Přesto v roce 2020 byl realizován malý lokální projekt s Horskou službou Černé Hory, nakup dvou speciálních transportních nosítek. V tomto roce byla podepsaná dohoda o financování MLP pro posílení kapacit Centra pro ženská práva a s NVO Don Bosko zajištění financí na budování hřiště a programy pro děti a mládež.

3.4. Perspektivní obory (MOP)

Důlní, těžební a ropný průmysl

Koncem 2021 Ministerstvo kapitálových investic demantovalo informaci že se v Černoohorských vodách našla nafta a průzkumy který začaly v roce 2019 budou pokračovat. Jedna se o předpoklad 51 mld. m³ plynu a 438 mil. barelů nafty. Společnost Luka Bar AD (přístav Bar) by mohla odehrát velkou roli při skladování cca 20 000 m³ kapalného plynu.

Energetický průmysl

Předchozí vláda oznámila, že odstupuje od budování malých vodních elektráren. Více úsilí chce vynaložit v oblasti možností výstavby větrných a solárních elektráren. Výhledově by se Černá Hora chtěla stát vývozcem elektrické energie. Za tím účelem byl položen podmořský kabel spojující Černou Horu s Itálií.

ICT

Dopad koronavirové krize potvrdil silnou závislost Černé Hory na turismu. Předchozí vláda začala vyvíjet zvýšené úsilí v oblasti podpory rozvoje moderních technologií a zvýšené digitalizaci společnosti.

Vodohospodářský a odpadní průmysl

V Černé Hoře aktuálně funguje 10 čistíček odpadních vod, v planu jsou ještě 3 na severu. Do roku 2035 plánuje Černá Hora investice do ochrany životního prostředí za více než 1,4 mld. EUR. Černá Hora má značné zásoby kvalitní vody, ale velké množství balené vody dováží ze Srbska a Itálie.

Železniční a kolejová doprava

Železniční infrastruktura je zastaralá, stejně jako i železniční vozový park. Černá Hora plánuje koupit tři vlakových souprav pro meziměstskou dopravu. Kromě dodání nových vozů lze příležitost pro české firmy spatřovat i v opravách a revitalizaci použitých

lokomotiv a vagónů.

3.1 Obchodní vztahy

Obchodní vztahy s EU

	2017	2018	2019	2020	2021
Export z EU (mil. EUR)	992,56	1 232,48	1 254,31	929,4	1 143,57
Import do EU (mil. EUR)	128,6	179,7	160,0	137,70	136,10
Saldo s EU (mil. EUR)	-962,58	-1 052,90	-1 094,26	-791,5	-1 007,65

Zdroj: Monstat

Do EU Černá Hora vyváží především hliník, elektřinu, výrobky dřevařského průmyslu, masové produkty. Do Černé Hory jsou ze států EU importovány především automobily, léčiva, maso, nafta jako PHM. K hlavním unijním exportním partnerům Černé Hory patří Luxemburg a Slovinsko, mezi nejvýznamnější unijní importní partnery je pak Německo a Řecko.

Obchodní vztahy s ČR

	2017	2018	2019	2020	2021
Export z ČR (mld. CZK)	0,30	0,34	0,41	0,23	0,32
Import do ČR (mld. CZK)	0,04	0,17	0,19	0,11	0,11
Saldo s ČR (mld. CZK)	-0,26	-0,15	-0,21	-0,12	-0,20

Zdroj: Monstat

K hlavním artiklům dováženým z České republiky do Černé Hory patří automobily, paliva, oleje, kotle, el. přístroje a pivo. Do ČR se z Černé Hory většinou jedna o reexport.

Obchodní vztahy se zeměmi mimo EU

Komentář k číslům v tabulce, důvody kladného či záporného salda, porovnání s EU a čím jsou rozdíly dané.

	2017	2018	2019	2020	2021
Export ze zemí mimo EU (mil. EUR)	1 211,6	1 321,09	1 346,07	1 175,75	1 360,60
Import do zemí mimo EU (mil. EUR)	242,40	220,53	255,42	228,42	300,94
Saldo se zeměmi mimo EU (mil. EUR)	-969,36	-1 100,57	-1 090,64	-947,33	-1 059,65

Zdroj: Monstat

3.2 Přímé zahraniční investice

Celkový příliv přímých zahraničních investic (PZI) na konci loňského roku činil 898,4 milionu eur, přičemž ve stejnou dobu ze země odvedlo 346,4 milionu eur, vyplývá z předběžných údajů centrální banky Černé Hory (CBCG). Čistý příliv přímých zahraničních investic dosáhl 552 milionů eur, což je o 18,1 procenta více než ve stejném období roku 2020. „Celkový příliv přímých zahraničních investic se ve srovnání se srovnatelným obdobím zvýšil o 35,5 procenta, což je důsledkem růstu akciových investic,“ uvádí CBCG.

Z ČR do Černé Hory putovalo celkem 1 759 000 € PZI. Strukturu nelze určit, Centrální banka Černé Hory tyto údaje nezveřejňuje.

3.3 FTA a smlouvy

Smlouvy s EU

Stabilizační a asociační dohodu (SAD) podepsala Černá Hora dne 15. října 2007. SAD podporuje hospodářské a obchodní vztahy. Černá Hora podepsala CEFTA (Central European Free Trade Agreement) v červenci 2007. CEFTA tak slouží jako příprava na plnohodnotné členství v EU. Státy EFTA podepsaly s Černou Horou Dohodu o volném obchodu v Ženevě dne 14. listopadu 2011. Dohoda vstoupila v platnost dne 1. září 2012.

Smlouvy s ČR

V bilaterální smluvní oblasti se Černá Hora přihlásila ke všem závazkům, které vyplývají z mezinárodních dohod podepsaných soustátím Srbska a Černé Hory a jeho právními předchůdci. V květnu 2018 bylo mezi ČR a Černou Horou po několika letech úspěšně dokončeno jednání o sukcesi.

Seznam platných mezinárodních smluv s Českou republikou v aktuální podobě je k dispozici i na webových stránkách MZV.

Přehled základních dohod v ekonomické oblasti:

Platební dohoda mezi vládou ČSFR a Svazovou výkonnou radou Skupštiny Socialistické federativní republiky Jugoslávie (Bělehrad, 8. 2. 1991);

Dohoda mezi vládou ČR a federativní vládou Svazové republiky Jugoslávie o vzájemné podpoře a ochraně investic (Bělehrad, 13. 10. 1997, č. 23/2001 Sb.),

Dohoda o její změně vstoupila v platnost dne 4. 5. 2011;

Dohoda mezi vládou ČR a svazovou vládou Svazové republiky Jugoslávie o vzájemné pomoci v celních otázkách (Bělehrad, 9. 9. 1998, č. 99/2001 Sb.);

Smlouva mezi vládou ČR a radou ministrů Srbska a Černé Hory o zamezení dvojímu zdanění v oboru daní z příjmu a z majetku (Praha, 11. 11. 2004, č. 88/2005);

Dohoda mezi vládou ČR a vládou Černé Hory o hospodářské a průmyslové spolupráci (Cetinje, 27. 2011) vstoupila v platnost dne 22. 9. 2011 – na základě dohody vznikla meziparlamentní Smíšená komise pro hospodářskou spolupráci mezi ČH a ČR;

V březnu 2005 byla podepsána Dohoda o spolupráci mezi hospodářskými komorami ČR a Černé Hory, mezi Svazem průmyslu a dopravy ČR a Svazem zaměstnavatelů Černé Hory byla v r. 2008 podepsána Dohoda o spolupráci.

3.4 Rozvojová spolupráce

Černá Hora je příjemcem rozvojové pomoci některých států.

Z pohledu české rozvojové pomoci Černé Hora nepatří mezi prioritní země, přesto jsou zde ještě některé malé rozvojové projekty realizovány.

Prozatím největší projekt v rámci rozvojové pomoci poskytla ČR v letech 2004–2009 (celkem 980 000 €) jako příspěvek k projektu sanace skládky olovnato-zinečnatých rud v Mojkovci. Sanaci prováděla česká firma VODNÍ ZDROJE a.s. Praha. V roce 2018 byl v Černé Hoře realizován malý lokální projekt na podporu integrace zdravotně postižených a členů minoritních skupin do společnosti prostřednictvím kulturních akcí a uměleckých kroužků realizován Kulturně-informačním centrem „Budo Tomović“ v Podgorici. V roce 2019 byl realizován malý transformační projekt zaměřený na vzdělávání studentů žurnalistiky a mladých novinářů v oblasti práce s informacemi v elektronických médiích. V roce 2020 byl realizován malý lokální projekt s Horskou službou Černé Hory, v rámci kterého byla pro černoohorské horské záchranáře zakoupena dvě speciální transportní nosítka. V roce 2022 byla podepsaná dohoda o financování projektu transformační spolupráce MZV pro posílení kapacit Centra pro ženská práva při poskytování odborné právní, psychologické a sociální pomoci přeživším domácího násilí a násilí na ženách, dále pak s Don Bosko Centar pro budování hřiště a na programy pro děti a mládež z vyloučené lokality Konik v hlavním městě Podgorica.

3.5 Perspektivní obory (MOP)

► Perspektivní obor 1

Důlní, těžební a ropný průmysl

Koncem roku 2021 Ministerstvo kapitálových investic dementovalo informaci že se v Černohorských vodách našla nafta a že průzkum zahájený v roce 2019 bude pokračovat. Jednalo se o předpoklad 51 mld. m³ plynu a 438 mil. barelů nafty (Tyto odhady se zakládají na 3D snímcích provedených v rámci společného projektu italsko-ruského konsorcia ENI-Novatek a řeckého Energean). Společnost Luka Bar AD (přístav Bar) by mohla odehrát velkou roli při skladování cca 20 000 m³ kapalného plynu.

Znovu se zvažuje těžba z dolu Maoče ve souvislosti, se kterým je úzce svázaná i výstavba železniční trati Bijelo Polje - Maoče. O dolu Maoče se zvažovalo již dříve, ale vzhledem k růstu cen pozemků a potřebě zajištění transportu byl tento projekt odložen.

► Perspektivní obor 2

Energetický průmysl

Předchozí vláda krátce po svém jmenování oznámila, že odstupuje od budování malých vodních elektráren. Více úsilí však chce vynaložit v oblasti zkoumání možností výstavby větrných a solárních elektráren. I nadále nejvýznamnějším zdrojem elektrické energie je dosluhující 1. blok tepelné elektrárny Pljevlja. Výhledově by se Černá Hora chtěla stát vývozcem elektrické energie. Za tím účelem byl položen podmořský kabel spojující Černou Horu s Itálií. Započetí prací na plynofikaci země bude záviset na realizaci výstavby jadransko-jónského plynovodu, případně na výsledcích průzkumu mořského dna.

► Perspektivní obor 3

ICT

Dosavadní silná závislost Černé Hory na turismu vedla vládní představitele k rozhodnutí, že musí dojít k diverzifikaci ekonomiky. Dopad koronavirové krize správnost tohoto rozhodnutí potvrdil. Předchozí vláda začala vyvíjet zvýšené úsilí v oblasti podpory rozvoje moderních technologií a zvýšené digitalizaci společnosti. V závěru roku 2019 byl vyhlášen tender na vybudování nového Národního vědecko-technologického parku v Podgorici. Černá Hora je otevřena spolupráci jak v rámci regionu západního Balkánu, tak i se státy Evropské unie. Nabízí se tak potenciál pro uplatnění i českých firem.

► Perspektivní obor 4

Vodohospodářský a odpadní průmysl

V Černé Hoře aktuálně funguje 10 čističek odpadních vod, a v planu jsou ještě 3 na severu, Bijelo Polje, Kolašin a Rožaje. Do roku 2035 plánuje Černá Hora investice do ochrany životního prostředí za více než 1,4 mld. EUR. Finanční zdroje státu i municipalit jsou velmi limitované. Černá Hora má značné zásoby kvalitní vody, které však nedokáže sama efektivně využít a velké množství balené vody dováží ze Srbska nebo z Itálie. Na řadě míst Černé Hory přetrvávají problémy s čištěním a regulací odpadních a splaškových vod. Řada opštín (krajů) bude nucena připravit plány výstavby čističek odpadních vod, vodovodních sítí, spaloven odpadu a deponií. Samostatnou kapitolu činí revitalizace a odstraňování četných divokých skládek nebo rekultivace odkaliště poblíž továrny na výrobu hliníku (KAP) v Podgorici.

► Perspektivní obor 5

Železniční a kolejová doprava

Železniční infrastruktura je zastaralá. Výjimkou je železniční trat Podgorica-Nikšić, v minulosti kompletně revitalizovaná českou společností AŽD. Celou železniční síť Černé Hory bude čekat výměna stávajících pražců za betonové. Zastaralý je rovněž železniční vozový park. Černá Hora plánuje koupit tři vlakových souprav pro meziměstskou dopravu. Hodnota kontraktu je 15 mil. EUR, přičemž financování má zajistit EBRD a vláda má poskytnout státní garanci za úvěr. Kromě dodání nových vozů lze příležitost pro české firmy spatřovat i v opravách a revitalizaci použitých lokomotiv a vagónů. V národním střednědobém plánu jsou pro následující tři roky za jednu z priorit v oblasti dopravy označeny projekty rekonstrukce železniční infrastruktury a propojení přístavu Luka Bar s hranicí se Srbskem.

4 Kultura obchodního jednání

Podkapitoly:

[4.1 Úvod](#)

[4.2 Oslovení](#)

[4.3 Obchodní schůzka](#)

[4.4 Komunikace](#)

[4.5 Doporučení](#)

[4.6 Státní svátky](#)

4.1. Úvod

Jisté odlišnosti v porovnání s Českem jsou ve volnějším vnímání času, výraznější rétorice (včetně opakovaného zmiňování osobních kontaktů na politiky, které je v některých případech spíše hypotetického rázu). Důraz je kladen na osobní kontakt, je vhodné partnera pozvat do ČR. Doporučuje se také prověřovat, zda druhá strana postupuje podle dohody (je třeba počítat s tlaky na odkládání problémů, což v důsledku může znamenat značné zpoždění společných projektů). Dílčí odlišnosti mohou nastat také v projevech silně věřících pravoslavných partnerů.

4.2. Oslovení

Černohorští partneři dávají přednost osobnímu kontaktu a očekávají, že se zájemci o navázání obchodních vztahů osobně dostaví.

4.3. Obchodní schůzka

Černá Hora je mladým samostatným státem, s malou konkurencí v obchodě a hospodářství. Obchodní jednání probíhají na celém území obdobně ale jsou patrné rozdíly mezi severem a jihem země, mezi centrální a přímořskou oblastí. Problematická je platební morálka černohorských hospodářských subjektů. Při jednáních byste měli být opatrní. Nevěřte pochybným firmám a jednotlivcům, kteří „umí vše zařídít a všude mají kontakty“. Nepodceňujte černohorské partnery. Na jednáních jsou pozorní, lehce slíbí spolupráci, ale realizace je pomalá, často bezdůvodně oddalována. Nadsazování cen je chápáno jako neseriózní jednání. Černohorští partneři přicházejí na jednání často dobře informovaní o vašich výrobcích, vašich cenách i cenách konkurence. Černohorský trh je malý, perspektivní, ale vyžaduje trpělivost. Při prezentaci technologií, prací a výrobků se očekává i nabídka na financování (banky, fondy). Platby předem se nedoporučují. Úspěšná jednání často probíhají na tzv. pracovním obědě nebo večeři. Po jednáních může následovat i neformální pozvání na oběd nebo večeři, což se neodmítá.

4.4. Komunikace

Černohorští partneři sice často deklarují, že jsou schopni komunikovat v anglickém, případně ruském, jazyce, je ale lepší mít s sebou tlumočnicka do/z černohorského jazyka (příp. srbského) jazyka. Rozhodně je vhodnější komunikovat přímo/osobně, nespolehat se na komunikaci prostřednictvím emailu nebo telefonu. Žádná výslovná komunikační tabu neexistují.

4.5. Doporučení

Před jednáním s černohorskými partnery je dobré kontaktovat kancelář CzechTrade v Černé Hoře a požádat o reference na firmu, se kterou mají jednání proběhnout. Ke zvážení je i možnost přizvání zástupce CzechTrade k samotnému jednání.

4.6. Státní svátky

Nový rok: 1. – 2. leden

Pravoslavné Vánoce: 6-8. leden

Den práce: 1. květen

Den nezávislosti: 21. květen

Den státnosti: 13. červenec

(velká část černohorských muslimů dodržuje ramadán/bajram)

Statní svátky se oslavují 2 dny, když je druhý den svátku neděle nepracovní jsou následující pondělí a úterý, když je druhý den svátku sobota nepracovní je pondělí.

4.1 Úvod

Pro účely jednání se Černohorci je možné konstatovat, že místní zvyky se příliš neodlišují od českých. Jisté odlišnosti jsou ve volnějším vnímání času, výraznější rétorice (včetně opakovaného zmiňování osobních kontaktů na politiky, které je v některých případech spíše hypotetického rázu). Důraz je kladen na osobní kontakt, je vhodné partnera pozvat do ČR. Doporučuje se také prověřovat, zda druhá strana postupuje podle dohody (je třeba počítat s tlaky na odkládání problémů, což v důsledku může znamenat značné zpoždění společných projektů). Dílčí odlišnosti mohou nastat také v projevech silně věřících pravoslavných partnerů. Společenská kultura je České republiky poměrně blízká. Region Balkánu je sice oproti našim zvyklostem v mnoha směrech odlišný, ve většině případů však jde o rozdíly překonatelné.

4.2 Oslovení

První kontakt lze provést prostřednictvím emailu, černohorští partneři však dávají přednost osobnímu kontaktu a očekávají, že se zájemci o navázání obchodních vztahů osobně dostaví. Přestože je řada černohorských firem schopna jednat v anglickém jazyce, je lepší mít při jednání tlumočníka z/do černohorského jazyka nebo ideálně osobu s kontaktem v místě či místního partnera.

4.3 Obchodní schůzka

Černá Hora je mladým samostatným státem, s malou konkurencí v obchodě a hospodářství. Obchodní jednání probíhají na celém území obdobně, ale jsou patrné rozdíly mezi severem a jihem země, mezi centrální a přímořskou oblastí. Problematická je platební morálka černohorských hospodářských subjektů. Při jednáních byste měli být opatrní. Nevěřte pochybným firmám a jednotlivcům, kteří „umí vše zařídit a všude mají kontakty“. Nepodceňujte černohorské partnery. Na jednáních jsou pozorní, lehce slíbí spolupráci, ale realizace je pomalá, často bezdůvodně oddalována. Nadsazování cen je chápáno jako neseriózní jednání. Černohorští partneři přicházejí na jednání často dobře informovaní o vašich výrobcích, vašich cenách i cenách konkurence. Černohorský trh je malý, perspektivní, ale vyžaduje trpělivost. Při prezentaci technologií, prací a výrobků se očekává i nabídka na financování (banky, fondy). Platby předem se nedoporučují. Úspěšná jednání často probíhají na tzv. pracovním obědě nebo večeři. Po jednáních může následovat i neformální pozvání na oběd nebo večeři, což se neodmítá.

Načasování jednání nehraje žádnou roli. Při jednání je určitá míra neoficiálnosti, vykání je spíš zřídka, jednání začínají a končí velice neformálně. Není vyloučeno, že při jednání se budou odkazovat na emoce, tradiční přátelství mezi zeměmi či vztah k ČR, ale reální dopad na byznys to nemá. Podávání či konzumace alkoholů při jednáních není výjimka, je to spíš tradice a není úplně vhodné třeba rakiji na úspěšném setkání odmítnout. Je přítomna i jistá neformálnost, co se týče oblékání při jednáních a už vůbec se neřeší formát jednacího týmu – Černohorci zpravidla na schůzku přijdou s doprovodem.

4.4 Komunikace

Černohorští partneři sice často deklarují, že jsou schopni komunikovat v anglickém, případně ruském, jazyce, je ale lepší mít s sebou tlumočníka do/z černohorského jazyka (příp. srbského) jazyka. Rozhodně je vhodnější komunikovat přímo/osobně, nespoléhat se na komunikaci prostřednictvím emailu nebo telefonu.

Žádná výslovná komunikační tabu neexistují, ale je potřeba brát určitou míru obezřetnosti na témata politická či etnická a náboženská.

4.5 Doporučení

Před jednáním s černohorskými partnery je dobré kontaktovat kancelář CzechTrade v Černé Hoře a požádat o reference na firmu, se kterou mají jednání proběhnout. Ke zvážení je i možnost přizvání zástupce CzechTrade k samotnému jednání.

4.6 Státní svátky

Seznam státních svátků:

Nový rok: 1. – 2. leden

Pravoslavné Vánoce: 6-8. leden

Den práce: 1. květen

Den nezávislosti: 21. květen

Den státnosti: 13. červenec

(velká část černohorských muslimů dodržuje ramadán/bajram),

Vánoce 24 a 25.12. v Černé Hoře nejsou považovány za svátky, které by oslavovala významná část populace, proto není výjimkou aby Černohorci nabídli jednání třeba právě v tomto období před novoročními svátky.

Státní svátky se oslavují 2 dny, když je druhý den svátku neděle, nepracovní jsou následující pondělí a úterý, když je druhý den svátku sobota, nepracovní je pondělí. Měsíce červenec a srpen (zejména ve státní službě) se berou jako měsíce kolektivního volna. Řada subjektů spojuje Nový rok s pravoslavnými Vánoce, mnohdy i se zimními prázdninami.

5 Základní podmínky pro uplatnění českého zboží na trhu

Podkapitoly:

[5.1 Vstup na trh](#)

[5.2 Formy a podmínky působení na trhu](#)

[5.3 Marketing a komunikace](#)

[5.4 Problematika ochrany duševního vlastnictví](#)

[5.5 Trh veřejných zakázek](#)

[5.6 Platební podmínky, platební morálka a řešení obchodních sporů](#)

[5.7 Víza, poplatky, specifické podmínky cestování do teritoria](#)

[5.8 Zaměstnávání občanů z ČR](#)

[5.9 Veletrhy a akce](#)

5.1. Vstup na trh

Největší problémy podnikání v Černé Hoře jsou nedostatečná infrastruktura, byrokracie, slabá pracovní disciplína průmyslového obyvatelstva, v určité míře korupce, organizovaný zločin a nejasnosti v pozemkových knihách a katastru nemovitostí. Legislativní prostředí upravuje přes dvacet obchodních zákonů.

5.2. Formy a podmínky působení na trhu

Oblíbenou formou uplatnění dovozního zboží (a služeb) na trhu je zastupování zahraničních firem místními zástupci, a to z důvodu důležitých úloh osobních vazeb a vztahu zástupců s potenciálními zákazníky.

5.3. Marketing a komunikace

Trh PR a propagace v Černé Hoře za poslední leta zaznamenal velký pokrok. Při vstupu nové firmy na trh je vždy oceněno vydání materiálů v místním jazyce. Moderní reklamní kanály jako FB, TW nebo Instagram jsou v Černé Hoře značně využívány.

5.4. Problematika ochrany duševního vlastnictví

Černá Hora zřídila v r. 2007 [Agenturu pro ochranu duševního vlastnictví](#), která je orgánem státní správy.

5.5. Trh veřejných zakázek

Černá Hora má problematiku trhu veřejných zakázek regulovanou samostatným zákonem a jednotlivé tendry jsou zveřejňovány Ředitelstvím pro politiku veřejných zakázek (Direktorat za politiku javnih nabavki). Státní tendry v Černé Hoře probíhají obdobně, jako v České republice.

5.6. Platební podmínky, platební morálka a řešení obchodních sporů

Řešení sporů je v gesci národních soudů. Soudní systém se skládá ze tří úrovní: základní (15 soudů v 24 opštinách), vyšší (2 soudy) a nejvyšší. Běžně funguje institut bankovních záruk. Exekuční systém pro dlužníky však nadále funguje vcelku úspěšně díky poměrně solidní efektivitě hospodářských soudů. Doba splatnosti faktur je ze zákona 30 dnů.

5.7. Víza, poplatky, specifické podmínky cestování do teritoria

Do Černé Hory mohou občané České republiky cestovat bez víza na dobu do 90 dnů v rámci 180 dnu. Pro cesty do Černé Hory je doporučeno sjednat komerční přípojištění.

5.8. Zaměstnávání občanů z ČR

Zaměstnávání cizích státních příslušníků je regulováno Zákonem o cizincích. Rozvoj černohorské ekonomiky se navzdory nezaměstnanosti, (na konci 2021 - 24,73 %), bez zahraniční pracovní síly neobejde. Jedna se především o sezonní letní práce. Úroveň základní (státní) zdravotní péče je nižší než v České republice. ZÚ doporučuje zajistit si před cestou do Černé Hory komerční

zdravotní připojištění.

5.9. Veletrhy a akce

Většina hlavních veletrhů a obdobných akcí se koná v přímořském městě Budva. K nejznámějším veletrhům/akcím patří: Veletrh turismu, NAUTIC SHOW, Veletrh energetiky apod.

5.1 Vstup na trh

Jako největší problémy podnikání v Černé Hoře bývají uváděny úvěrová nedostupnost, vysoké daně, restriktivní regulace na trhu práce, nedostatečná infrastruktura, byrokracie, slabá pracovní disciplína praceschopného obyvatelstva a ale i v určité míře korupce a organizovaný zločin. V zájmu přílivu zahraničních investic zúžila vláda Černé Hory dřívější investiční restriktce, umožnila transfer/repatriaci zisku a dividend a poskytla četné investiční záruky. Zákon o zahraničních investicích sjednocuje proceduru schvalování dohody o zahraniční investici, snižuje minimální podíl účasti zahraničního kapitálu z 51 na 25 %, rozšiřuje aktivity, v nichž může cizinec mít většinový podíl, sjednocuje postavení zahraničního investora s domácím v daňových otázkách, právní ochraně a ochraně majetku. Zaručuje právo transferu na jinou osobu jakož i repatriace zisku, zahraničnímu investorovi poskytuje ochranu před vyvlastněním majetku. Legislativní prostředí dále upravuje přes dvacet obchodních zákonů. Nejvýznamnější jsou zákon o obchodních organizacích (zjednodušil proceduru registrace podniků), zákon o obchodní insolvenční, zákon o účetnictví a auditu, zákon o konkurenci, celní zákon, zákoník práce, zákon o Centrální bance, zákon o příspěvcích, zákon o stávkách, zákon o elektronickém podpisu a zákon o svobodných zónách.

5.2 Formy a podmínky působení na trhu

Oblíbenou formou uplatnění dovozního zboží (a služeb) na trhu je zastupování zahraničních firem místními zástupci. Význam této formy uplatnění se na trhu není zanedbatelný, neboť v místních podmínkách hrají důležitou úlohu dlouhodobé osobní, často i příbuzenské vazby a vztahy zástupců s potenciálními zákazníky. Zahraniční firmy se nejčastěji uchylují k poskytování zastoupení místním zástupcům na omezenou dobu, která je v případě spokojenosti obou stran dále prodlužována. Černá Hora má od roku 2001 zjednodušenou proceduru zakládání firem. K založení společnosti by mělo podnikateli alespoň teoreticky stačit 1 € (slovy: jedno EURO), doba by neměla být delší než 4 pracovní dny. Bližší detaily lze získat prostřednictvím [Montenegro Business Alliance](#)

Většina firem se zřizuje ve formě s.r.o. (v místním jazyce je to d.o.o. - društvo sa ograničenom odgovornošću).

5.3 Marketing a komunikace

Trh PR a propagace v Černé Hoře za poslední leta zaznamenal velký pokrok. Při vstupu nové firmy na trh je vždy oceněno vydání materiálů v místním jazyce. Moderní reklamní kanály jako FB, TW nebo Instagram jsou v Černé Hoře značně využívány. Klienti jsou stále zvyklí i na tradiční reklamu např. v novinách a na billboardech. Nelze doporučit konkrétní PR agentury, neboť v této oblasti dochází prakticky neustále ke změnám.

5.4 Problematika ochrany duševního vlastnictví

Černá Hora zřídila v r. 2007 Agenturu pro ochranu duševního vlastnictví, která je orgánem státní správy, do její kompetence spadá oblast práv průmyslového vlastnictví, depozitář a evidence autorských děl. Bližší informace k uvedené problematice lze nalézt na webu agentury <http://www.ziscg.me/>.

5.5 Trh veřejných zakázek

Obečné fungování tendrů, pravidla pro přihlášení, financování, dokumentace, důležité odkazy na příslušné autority.

Černá Hora má problematiku trhu veřejných zakázek regulovanu samostatným zákonem a jednotlivé tendry jsou zveřejňovány Ředitelstvím pro politiku veřejných zakázek (Direktorat za politiku javnih nabavki Ministerstva financí ČH). Účastníci tendrů se mohou obracet se svými připomínkami či stížnostmi na průběh jednotlivých řízení na Komisi pro ochranu práv ve věci veřejných zakázek (Komisija za zaštitu prava u postupcima javnih nabavki). Státní tendry v Černé Hoře probíhají obdobně, jako v České republice.

Jednotlivé informace ohledně konkrétních tendru vždy doporučujeme důkladně přečíst, není výjimkou že přihláška do tendru musí být výhradně v černohorském jazyce, doporučujeme také se osobně zúčastnit otevírání tendrových obálek nebo jmenovat zástupce který pro zahraniční firmu bude přítomen a pod.

5.6 Platební podmínky, platební morálka a řešení obchodních sporů

Řešení sporů je v gesci národních soudů s výjimkou těch, u nichž černohorská strana umožní mezinárodní arbitráž. Soudní systém se skládá ze tří úrovní: základní (15 soudů v 24 opštinách), vyšší (2 soudy - Podgorica a Bijelo Polje) a nejvyšší. Zřízeny jsou rovněž Odvolací soud a Správní soud se zvláštní jurisdikcí pro obchodní záležitosti. Opatrný přístup zahraničních investorů souvisí s dopady pandemie Covid-19, světové finanční krize jakož i mnohdy problematickou platební morálkou černohorských hospodářských subjektů, přetrvávajícími složitými postupy spojenými s vydáváním nejrůznějších povolení, nadále rozšířenou korupcí (vztahy a vazby místních politických elit s podnikatelským sektorem) a nejasnostmi v pozemkových knihách a katastru nemovitostí. Běžně funguje institut bankovních záruk. Exekuční systém pro dlužníky však nadále funguje vcelku úspěšně díky poměrně solidní efektivitě hospodářských soudů. Doba splatnosti faktur je ze zákona 30 dnů, fakticky se ale často jedná o 7 dnů.

5.7 Víza, poplatky, specifické podmínky cestování do teritoria

Do Černé Hory mohou občané České republiky cestovat bez víza na dobu do 90 dnů v jednom půlroce. V případě, že má občan České republiky zájem setrvat v zemi delší dobu, musí požádat o povolení k přechodnému pobytu – tj. nad 90 dnů. Žádost o vízum/povolení k přechodnému pobytu lze podat na velvyslanectví Černé Hory ve Vídni, které spravuje rovněž Českou a Slovenskou republiku. V některých případech lze o povolení k přechodnému pobytu požádat až na území Černé Hory (pro aktuální pravidla a podmínky je potřeba kontaktovat Velvyslanectví Černé Hory ve Vídni nebo Cizineckou policii Černé Hory). Pro cesty do Černé Hory je doporučeno sjednat komerční připojištění. K přesunům na území Černé Hory je doporučeno užívat osobní vozidlo (nespoléhat se na městské, meziměstské autobusy nebo vlakovou dopravu). Ve městech je velmi často využívaným a finančně dostupným způsobem přepravy taxi. Taxi je třeba si objednat přes telefon/hotelovou recepci. Hotely v Černé Hoře mají obdobnou úroveň jako v České republice, existuje zde možnost kvalitního ubytování za přijatelnou cenu. Platby lze provádět jak v hotovosti, tak i platební kartou, platba platební kartou bývá víc rozprostraněna i v menších městech a obchodech. V hotelech ve většině případů není doporučeno pít vodu z kohoutku. Očkování do Černé Hory není nezbytné. Zvážit lze očkování proti žloutence A a B a proti tetanu. Velvyslanectví ČR v Podgorici doporučuje turistům vybavit se na cestu všemi potřebnými léky již před odjezdem z ČR a v průběhu pobytu nepodceňovat potenciální rizika včetně možných vážných úrazů, zejména v horách. Nejlepší spojení mezi letištěm a centrem hlavního města je prostřednictvím taxi (cena cca 15 – 20 EUR). Konkrétní hotely velvyslanectví nedoporučuje – na platformách, které se věnují ubytování existuje dostatek recenzí. V hl. městě je řada hotelů na západoevropské úrovni, v regionech pak vysoké množství hotelů splňuje evropský standard.

5.8 Zaměstnávání občanů z ČR

Zákon o zaměstnávání a práci cizinců (č. 22/08 Sb. Černé Hory) zrušil kategorii nerezidenta, reguluje zaměstnávání osob bez státního občanství Černé Hory s výjimkou specifických případů, definovaných zákonem. Zaměstnávání cizinců upravuje také i zákon o cizincích (č. 12/2018 Sb. Černé Hory). Rozvoj černohorské ekonomiky se navzdory nezaměstnanosti, která se na závěr loňského roku činila 24,73 % průřezového obyvatelstva, bez zahraniční pracovní síly neobejde. Jedna se především o sezonní zejména letní práce, které tradičně vykonávají zaměstnanci ze Severní Makedonie a Srbska. Úroveň základní (státní) zdravotní péče je nižší než v České republice. Značná část Černoherců se při hledání kvalitnější zdravotnické služby obrací na soukromé kliniky. ZÚ doporučuje zajistit si před cestou do Černé Hory komerční zdravotní připojištění. Průměrná mzda se v Černé Hoře oficiálně pohybuje kolem 782 EUR, v řadě oborů ale zaměstnanci pracují za částku od 450 EUR, což je od ledna 2022 minimální mzda.

5.9 Veletrhy a akce

Většina hlavních veletrhů a obdobných akcí se koná v přímořském městě Budva. K nejznámějším veletrhům/akcím patří: Veletrh turismu, NAUTIC SHOW, Veletrh energetiky apod.

6 Kontakty

Podkapitoly:

[6.1 Kontakty na zastupitelské úřady ČR v teritoriu](#)

[6.2 Praktická telefonní čísla \(záchranka, policie, požárníci, infolinky, apod.\)](#)

[6.3 Důležité internetové odkazy a kontakty](#)

6.1. Kontakty na zastupitelské úřady ČR v teritoriu

Velvyslanectví České republiky v Podgorici

Ambasada Republike Češke u Podgorici

Embassy of the Czech Republic in Podgorica

adresa: Partizanski put 6 A – Tološi 81 000 Podgorica Černá Hora/ Crna Gora/ Montenegro

Telefon (stacionární): 00 382 (0) 20 281 103

Nouzová linka – stálá konzulární pohotovost: 00 382 (0)69 33 88 00

E-mail: podgorica@embassy.mzv.cz

Web: www.mzv.cz/podgorica

úřední hodiny konzulárního oddělení pro veřejnost: úterý a čtvrtek 09:00–13:00 hod.

Czech Trade Izudin Gušmirovic tel (mob.): 00382 69 334 521

adresa: Studentska Lam 10 L1, 81000 Podgorica

email: izudin.gusmirovic@czechtrade.cz

web: www.czechtrade.me

6.2. Praktická telefonní čísla (záchranka, policie, požárníci, infolinky, apod.)

První pomoc – 124 Hasiči – 123 Policie: Dopravní policie – 122 Pohotovost EU – Emergency Call – 112 Infolinky: Informace – 1181 Informace o tel. číslech – 1180

Nemocnice: Klinički centar Crne Gore (Ljubljanska bb, 81 000 Podgorica, tel. +382 20 412 412)

Záchraná služba: Urgentni centar (Ljubljanska bb, 81 000 Podgorica, tel. +382 20 412 267)

6.3. Důležité internetové odkazy a kontakty

[prezident Milo Đukanović](#)

[vláda Černé Hory](#) a všechna ministerstva

[hospodářská komora Černé Hory](#)

Média:

deník [Pobjeda](#)

deník [Vijesti](#)

deník [Dan](#)

informační portál [Cafedel Montenegro](#)

<https://www.businessinfo.cz/cerna-hora>

informační portál [Analitika](#)

[Mina bussines](#)

6.1 Kontakty na zastupitelské úřady ČR v teritoriu

Velvyslanectví České republiky v Podgorici/ Ambasada Republike Češke u Podgorici/ Embassy of the Czech Republic in Podgorica

adresa: Partizanski put 6 A – Tološi 81 000 Podgorica Černá Hora/ Crna Gora/ Montenegro

Telefon (stacionární): 00 382 (0) 20 281 103

Nouzová linka – stálá konzulární pohotovost: 00 382 (0)69 33 88 00

E-mail: podgorica@embassy.mzv.cz

Web: www.mzv.cz/podgorica

úřední hodiny konzulárního oddělení pro veřejnost: úterý a čtvrtek 09:00–13:00 hod.

Czech Trade

Izudin Gušmirović

tel (mob.): 00382 69 334 521

adresa: Studentska Lam 10 L1, 81000 Podgorica

email: izudin.gusmirovic@czechtrade.cz

web: www.czechtrade.me

6.2 Praktická telefonní čísla (záchranka, policie, požárníci, infolinky, apod.)

Praktická telefonní čísla (záchranka, policie, požárníci, infolinky, apod.)

První pomoc – 124

Hasiči – 123

Policie: Dopravní policie – 122

Pohotovost EU – Emergency Call – 112

Infolinky: Informace – 1181

Informace o tel. číslech – 1180

Nemocnice: Klinički centar Crne Gore (Ljubljanska bb, 81 000 Podgorica, tel. +382 20 412 412)

Záchranná služba: Urgentni centar (Ljubljanska bb, 81 000 Podgorica, tel. +382 20 412 267)

6.3 Důležité internetové odkazy a kontakty

Webové stránky a kontakty na všechna ministerstva, vládu, prezidenta, místní hospodářské komory a dále na zvážení dle země (např. hlavní média, centrální banka, ekonomické analýzy, daňová správa...)

prezident [Milo Đukanović](#)

[vláda Černé Hory a všechna ministerstva](#)

[hospodářská komora Černé Hory](#)

Média:

deník [Pobjeda](#)

deník [Vijesti](#)

deník [Dan](#)

informační portál [Cafedel Montenegro](#)

informační portál [Analitika](#)

Další užitečné kontakty:

Národní turistická organizace – [Nacionalna turistička organizacija](#)

Automobilový svaz Černé Hory- [Auto-moto savez MNE](#)

Železnice Černé Hory – [Željeznički prevoz Crne Gore](#)

Letiště Černé Hory – [Aerodromi Crne Gore](#)